

1.3. Liberālista mentalitāte

Mūsdienu sociuma kāda slāņa darbība, uzvedība un komunikācija liecina par liberālista mentalitātes iespējamību. Sastopami liberālisma fani – pielūdžēji, entuziasti, līdzjutēji.

Nākas konstatēt, ka eksistē īpašs mentalitātes tips – liberālista mentalitāte. Tāad atsevišķu cilvēku kopai eksistē īpašs domāšanas veids, emocionālā ievirze un dzīves uztvere. Liberālista mentalitāte tāpat kā cita tipa mentalitātes balstās uz mentālām iezīmēm; proti, arī liberālista mentalitāte ir psihiska izpausme un attiecās uz psihi, apziņu. Arī liberālista mentalitāte ir saistīta ar domāšanu, prātu, uztveri, kognitīviem procesiem. Liberālista mentalitāte nav viena etnosa īpatnība. Liberālista mentalitāte nepiemīt tikai vienas tautas pārstāvjiem, bet ir starptautiska/polietniska parādība.

Špenglera grāmatā ar liberālismu tiekamies 2.sējuma sarunā par politisko ekonomiju. Špenglera grāmatā liberālista mentalitāte piemīt tikai angļiem. Politiskā ekonomija esot tikai angļu priekšstatu atvasinājums. Tās centrā ir citām kultūrām pilnīgi nepazīstama „mašīnu industrija”, attieksme pret kredītu, kapitālu, cenu, īpašumu, eksportu, pasaules tirdzniecību. Dāvids Jums un Ādams Smits ir angļu ekonomiskās domas pamatlicēji. No Smita līdz Marksam visa ekonomiskā analīze balstās tikai uz angļu pieredzi vienā laikmetā.

Špenglera atspoguļotais liberālisms, saprotams, jau sen vairs nav tikai angļu „īpašums”. Mūsdienās tiekamies ar liberālisma transnacionālo izplatību. No XX gs. beigām nākas runāt par neoliberālismu kā ideoloģisko bāzi transnacionālajam biznesam, amerikāņu velmei „globalizēt” planētu vārdā „Zeme”. XXI gs. sākumā ne tikai Rietumu inteliģencē ir izplatīta liberālista mentalitāte.

Liberālista mentalitātes masveidība liecina par jaunu stadiju cilvēku apziņas evolūcijā. Kā zināms, apziņas evolūcijā ir konstatējams lēcienveidīgums. Cilvēku apziņa neaug visu laiku. Tā tas notiek, piemēram, ar kokiem. Koki aug nepārtraukti visu laiku. Cilvēku apziņa neevolucionē nepārtraukti, bet evolucionē lēcienveidīgi. Tas ir zinātnisks novērojums.

Apziņas evolūcijā ir atsevišķas stadijas. Tās ir tipoloģiski līdzīgas. Katrā stadijā ir apziņas evolūcijas atslābuma periods un izteiktas intensitātes periods. Acīmredzot, mēs piedzīvojam izteiktas intensitātes periodu, kurā intensīvi evolucionē liberālista apziņa. Liberālista apziņa pašlaik ļoti aktīvi ietekmē kultūru. Bet tas norāda par liberālista apziņas intensīvo evolūciju. Apziņa formē kultūru. Ja apziņa intensīvi evolucionē, tad tas intensīvi atsaucās uz kultūru, kura tiek pieskaņota apziņas intensīvajām pārmaiņām.

Drīkst atzīt, ka liberālista apziņa ir aizsākusi jaunu laikmetu cilvēces vēsturē. Šajā jaunajā laikmetā mainās viss. Mainās cilvēks, sabiedrība, ekonomika, varas struktūras, reliģijas loma, pasaules uzskats, cilvēku vajadzības, kognitīvās intereses, morālās normas.

Liberālista mentalitātē būtisks aspekts ir attieksme pret patiesību. Protams, attieksme pret patiesību ir jebkuras mentalitātes būtisks aspekts, - visu izšķir tas, kā attiecīgā mentalitāte izturās pret patiesību. Piemēram, kur saskata patiesības avotu, kādu vērtību piešķir patiesībai, kāda ir patiesības autoritāte cilvēka darbībā, uzvedībā un komunikācijā.

Patiesība ir domāšanas iezīme – domāšanas attieksme pret domāšanas priekšmetu. Doma ir patiesa tikai tad, ja tā atbilst savam priekšmetam. Filosofijā mēdz teikt, ka patiesība ir intelekta (prāta, domas) intencionāla (mērķtiecīga, apzināta, apziņā virzīta) atbilstība reālajam vai iedomātajam priekšmetam.

Patiesības izpratnē pats galvenais jautājums ir par mūžīgas, absolūtas patiesības pastāvēšanu. Var atzīt un var neatzīt mūžīgas, absolūtas patiesības pastāvēšanu. Piemēram, marksisms (marksistiskā/materiālistiskā mentalitāte) atzīst mūžīgas, absolūtas patiesības pastāvēšanu kā esamības dinamisku vērtību. Ieņins rakstīja, ka „cilvēciskās domāšanas iedaba ir spējīga sniegt un reāli sniedz mums absolūtu patiesību, kura veidojās no nosacīto patiesību summas”. Savukārt reliģiskajā apziņā (mentalitātē) patiesības avots ir Dievs.

Liberālista mentalitātē patiesība nav absolūts, bet ir vienīgi konvencionāls dialogā panāktas nosacītas vienošanās rezultāts. Tāad patiesība neeksistē, bet var vienoties par zināmu patiesību.

Taču pats svarīgākais ir tas, ka liberālists pret patiesību izturās no subjektīvisma pozīcijām. Liberālists vēlas uz pasauli lūkoties ar subjektīvisma acīm. Liberālistam patiesības fiksācija ir viņa brīvības izpausme. Liberālists akcentē savas leģitīmās tiesības pašam noteikt, kas ir patiesība. Ja viņš to drīkst darīt, tad viņa personības brīvība netiek ierobežota. Turpretī tā tiek ierobežota, ja viņam neļauj fiksēt patiesību un dzīvot saskaņā ar viņa fiksēto patiesību. Liberālista mentalitātē tādējādi ietilpst personības brīvības fetišisms. Liberālista mentalitātei nav vajadzīgs, lai doma atbilstu domas priekšmetam. Galvenais ir ļaut prezentēt domu. Domas atbilstība patiesībai nav svarīga.

Mūsdienās (no XX gs. 70.gadiem) liberālista mentalitāti ļoti dedzīgi propagandē neoliberālā postmodernisma ideoloģija. Liberālista mentalitāte faktiski ir postmodernista/postmodernisma mentalitāte. Neoliberālā postmodernisma ideoloģija propagandē vienu no saviem galvenajiem postulātiem – uzskatu brīvību/ „uzskatu plurālismu”. Neoliberālajam postmodernismam tas paver ceļu cilvēkos sagraut un iznīdēt patiesības alkas, uzticību un cieņu pret patiesību, bijīgu un svētu attieksmi pret patiesību – filosofisko, zinātnisko, māksliniecisko un cita veida patiesību. Neoliberālā postmodernisma stihijas lozungi ir „Nāvi patiesībai!”, „Patiesība ir mirusi!”. Neoliberālais postmodernisms ar savu patiesības nihilismu cilvēkus pārvērš par patiesības nihilistiem, atņemot cilvēkiem eksistencionālos pamatus.

Latviešu populācijā liberālista mentalitātes formēšanās sākās pēcpadomju laikā. Tagad (2018.g.) šī mentalitāte ir jau plaši izplatīta. Saprotams, visvairāk jaunajās paaudzēs. Plašo izplatību, visticamākais, veicina latviešu vispārējā aprobežotība, neattīstība. Teiksim, „uzskatu plurālisms” ir ļoti izdevīgs aprobežotiem, neattīstītiem prātiem, lepni paverot ceļu uz savas „patiesības” iespējamību un līdzdalību tautas dzīvē. Aprobežots, neattīstīts indivīds nesaprot, ka postmodernistiskā liberālista mentalitāte ir vistiešākā šļūkšana uz pseidointelektuālismu, pseidozināšanu, šarlatānismu, tumsonību, idiotismu, absurdu, darbības, uzvedības un komunikācijas neatbilstību veselajam saprātam. „Viedokļu plurālismā” doma neatbilst domas saturam. Cilvēki dzīvo ar kroplu priekšstatu par sevi un apkārtējo pasauli. Latvijā tagad liberālista mentalitāti šļāpinviepļi kopā ar ijābviepļiem katru dienu propagandē par latviešu tautas naudu – valsts budžeta līdzekļiem.

Kas ir hominīds ar liberālista mentalitāti? Tas ir pašzinošs, vizzinošs, pašpārliecināts, pašapmierināts subjekts, kas sevi attaisno ar mītu par subjekta un objekta vienotību. Tāds subjekts iedomājās, ka viņa doma atbilst domas priekšmetam un viņš nav izraisījis subjekta un objekta nesaderību, neatbilstību, nevienotību. Hominīds ar liberālista mentalitāti ir sevi nošķīris no pasaules, kā arī sevi nekritiski dievinājis. Viņam pasaules vērošana ir tas pats, kas pasaules pārvaldīšana. Viņš grib valdīt, jo viņa zināšanas par pasauli ir tik patiesas, ka viņš ir pelnījis būt pasaules valdnieks. Tomēr pārvaldīt pasauli viņš reāli nevar. Viņš to var darīt vienīgi distancēti – no „viedokļu plurālisma” augstumiem. Tāpēc hominīds ar liberālista mentalitāti ir agresīvs, noliedzošs. Agresivitātes, nolieguma priekšmets ir cits „viedoklis”. Citu „viedokļu” agresīvas nicināšanas un nolieguma rezultāts ir „pasaules iznīcināšana”, par ko raksta Nansi, un „Zemes iztukšošana”, par ko raksta Haidegers.